

аби не бути деспотичною і тиранічною, влада держави повинна засновуватися на принципі легітимності й ним обмежуватися. Саме тому українська демократія повинна намагатися вчитись у Липинського, водночас пропонуючи інші розв'язання» [6, с. 172].

Думається, що не лише як висновок, сформульований на основі глибокого аналізу теоретичного доробку непересічної особистості, але і як своєрідну настанову для сучасних істориків і політологів варто сприймати такі слова І. Лисяка-Рудницького: «На мою думку, за останні сто років Україна дала двох великих політичних мислителів – Драгоманова та Липинського. Вони уособлюють два різні полюси української думки – лівий і правий, соціал-демократичний і консервативний. Без повної інтеграції спадщини цих двох людей – маю на увазі критичну оцінку, а не сліпе сприйняття – поступ української політичної думки неможливий» [2, с. 157-158].

Джерела та література

1. Лисяк-Рудницький І. (1994). Вячеслав Липинський. *Лисяк-Рудницький І. Історичні есе*: В. 2 т., Київ, Основи, т. 2, 131–148.
2. Лисяк-Рудницький І. (1994). Вячеслав Липинський – державний діяч, історик та політичний мислитель. *Лисяк-Рудницький І. Історичні есе*: В. 2 т., Київ, Основи, т. 2, 149–158.
3. Лисяк-Рудницький І. (1994). *Історичні есе*: В. 2 т., Київ, Основи, т. 2, 573 с.
4. Лисяк-Рудницький І. (1994). Консерватизм. *Лисяк-Рудницький. Історичні есе*: В. 2 т., Київ, Основи, т. 2, 125–129.
5. Лисяк-Рудницький І. (1994). Назарук і Липинський: історія їхньої дружби та конфлікту. *Лисяк-Рудницький. Історичні есе*: В. 2 т., Київ, Основи, т. 2, 173–245.
6. Лисяк-Рудницький І. (1994). Політичні ідеї Липинського з перспективи нашого часу. *Лисяк-Рудницький. Історичні есе*: В. 2 т., Київ, Основи, т. 2, 159–172.

УДК 027.53.021-051(477.53-25)ПОУНБ(092)

Марина Федорова
(м. Полтава)

ЖИТТЯ, ПОВ'ЯЗАНЕ З ЄДИНОЮ БІБЛІОТЕКОЮ

Йдеться про науково-практичну діяльність Валерія Дмитровича Загорулька, бібліотекознавця, заслуженого працівника культури України, директора Полтавської обласної універсальної наукової бібліотеки імені І. П. Котляревського у 1978–2003 роках.

Ключові слова: Валерій Загорулько, директор, бібліотекознавець, Полтавська ОУНБ ім. І. П. Котляревського, бібліотека, будівництво приміщення.

У квітні 2020 року Полтавська ОУНБ ім. І. П. Котляревського святкує 125-річний ювілей. За увесь період своєї діяльності на чолі бібліотеки були відомі особи, як, наприклад, Володимир Короленко, так і менші відомі широкому загалу, але залюблені у свою роботу та віддані їй до кінця. Приміром, не багато знайдеться людей, які знають ім'я Валерія Дмитровича Загорулька, а ще менше тих, хто знає, що саме завдячуючи Валерію Дмитровичу вже протягом чверті століття працює у власному великому та світлому приміщенні головна науково-культурна установа області – Полтавська обласна універсальна наукова бібліотека імені І. П. Котляревського. Народився Валерій Дмитрович Загорулько 10 лютого 1946 року у м. Полтава. Після закінчення школи № 6 він навчався у Полтавському педагогічному інституті ім. В. Г. Короленка, а пізніше – у Харківському державному інституті культури за спеціальністю бібліотекознавство (закінчив у 1970 році). Трудову діяльність розпочав у 1965 році в Полтавській ОУНБ ім. І. П. Котляревського. Спочатку був на посаді бібліотекаря, в подальшому – старший бібліотекар, старший методист, завідувач науково-методичного відділу, заступник директора з наукової роботи. З 1978 р. по 2003 р. – директор Полтавської ОУНБ ім. І. П. Котляревського [1, с. 51]. В. Д. Загорулько був всебічно освіченою людиною і знаним фахівцем бібліотечної справи. Маючи власне бачення подальшого стратегічного розвитку бібліотечної галузі, він активно брав участь у законотворчих процесах, вносячи принципово важливі пропозиції до проектів законодавчих документів галузі. Наприклад, перебуваючи у березні 1990 р. у Києві, Валерій Дмитрович під час зустрічі з міністром культури УРСР Ю. О. Олененком, висловив пропозицію про розробку державної програми технічного оснащення бібліотек з виділенням на це додаткових асигнувань. Дана пропозиція була не тільки розглянута, але й дістала схвалення і отримала всебічну підтримку. Так, було дано доручення відповідним підрозділам міністерства культури розробити таку програму й підготувати пропозиції Раді Міністрів УРСР про виділення додаткових коштів [2, с. 8]. Директор також брав участь у розробці «Основ законодавства про культуру» та Закону України «Про бібліотеки і бібліотечну

Валерій Дмитрович Загорулько,
директор Полтавської ОУНБ
ім. І. П. Котляревського
з 1978 по 2003 р.

справу». Чимало правок та зауважень, внесених саме В. Д. Загорульком, були закріплені у даних законодавчих актах [3, с. 56].

Валерій Дмитрович залишив численний науковий доробок, який складають науково-методичні, науково-бібліографічні видання (де він виступає автором чи відповідальним редактором), оглядово-аналітичні матеріали та публікації з теорії і практики бібліотечної діяльності. Ним розроблено і реалізовано концепцію координованого комплектування бібліотечних фондів, яка увійшла до підручника для вузів «Бібліотечні фонди».

Поряд з цим, В. Д. Загорулько активно сприяв розбудові і визнанню Полтавської ОУНБ ім. І. П. Котляревського як науково-методичного та просвітницького центру громади. Він дбайливо підбирав бібліотечні кадри, брав активну участь у формуванні бібліотечних фондів та спонукав співробітників бібліотеки до просвітницької діяльності.

На заваді здійснення грандіозних планів очільника наукової бібліотеки стояла банальна проблема – відсутність приміщення. Ту будівлю, яку займала бібліотека протягом 45 років (по вулиці Шевченка, 3) важко було назвати пристосованою. Фонди бібліотеки були частково розпорошені по сховищах по всьому місту, частково складено у підвалах житлових будинків. Природньо, що це утруднювало, а інколи унеможлиблювало доступ читачів до книжкового фонду. Приміщення абонементу, до речі, було віддалено від основної бібліотеки і сприймалося як окрема структура. Словом, багато питань у розвитку бібліотеки гальмувалося відсутністю приміщення.

Тож не дивно, що будівництво нової споруди стало одним із пріоритетних завдань Валерія Дмитровича. У 1984 році він особисто брав участь у проектуванні та будівництві книгозбірні на 800 тис. томів. Хоча воно мало розпочатися ще у 1969 році. «Той рік, можна сказати, був історичний, – розповідає В. Д. Загорулько, – святкувалося двохсотріччя з дня народження І. П. Котляревського. Із цієї нагоди відбулося урочисте закладання каменю на Івановій горі, на якому значилося, що на цьому місці буде збудовано наукову бібліотеку... Минали дні, минали роки. Будівництво відкладалося, тричі змінювалося його місце ведення. Камінь врешті-решт таємниче зник з Іванової гори...» [4, с. 1].

І лише у листопаді 1986 року розпочалися будівельні роботи. Споруда мала зводитися два роки, наприкінці 1988 року будівельники повинні були вручити ключі. Але пройшло ще п'ять довгих років чекань, коли бібліотека нарешті змогла переселитися до нової будівлі.

1986–1992 рр. Будівництво нового приміщення Полтавської ОУНБ ім. І. П. Котляревського

Яким же планувалося нове приміщення?

«Гарна, білостінна, п'ятиповерхова споруда, загальна площа якої – близько 6 тис. м². На першому поверсі – просторе фойє, гардероб, лекційний зал на 160 місць з кіноапаратною. Книгосховище міститиметься на цокольному, першому і п'ятому поверхах. Другий поверх – зали каталогів і картотек, де експонуватимуться нові надходження літератури. Поряд – абонемент, відділи – інформаційно-бібліографічний, науково-методичний, комплектування та обробки книжок, сектор обмінного фонду. Третій поверх матиме два зали – універсальний читальний зал на сто місць і поточної періодики на п'ятдесят місць, відділ мистецтв з фонотекою, лінгафонним кабінетом і кімнатою гри на музичних інструментах. На четвертому поверсі міститимуться відділ технічної літератури, обслуговування працівників сільського господарства, лінгафонні кабінети іноземних мов. П'ятий поверх – відділ міжбібліотечного абонементу, краєзнавчої літератури, кімната для зберігання і читання мікрофільмів і мікрофіш. Передбачається і лабораторія мікрофотокопіювання. Це необхідне, особливо, для газетного фонду, що швидко псується. Нова бібліотека матиме репродукційно-множувальну лабораторію, де кожен читач за незначну суму зможе одержати копію будь-якого матеріалу, що зберігається у бібліотеці чи замовленого по обміну», – читаємо в його

інтерв'ю за 1987 рік! [4, с. 1]. Власне, майже такою вона і відкрилася для читачів 5 червня 1993 року.

А вже у жовтні 1994 року на базі обласної бібліотеки відбулася Всеукраїнська науково-практична конференція «Роль бібліотек у відродженні національної культури», на якій обговорювалися питання формування бібліотечних фондів, стабільності функціонування бібліотечної мережі тощо. Всі учасники конференції схвально оцінили роботу обласної книгозбірні та визнали її однією з кращих в Україні! [1, с. 52].

Все своє життя Валерій Дмитрович пов'язав з єдиною бібліотекою, реалізуючи на її теренах мрію свого життя - створення бібліотеки нового типу. Завдячуючи Валерію Дмитровичу, у бібліотеці проведена оптимізація структури бібліотеки до сучасних умов, створено Канадсько-український бібліотечний центр, відділи краєзнавства та масової роботи. Почала працювати локальна автоматизована інформаційно-бібліотечна система на базі персональних комп'ютерів. Уведено в дію підсистеми «Обробка літератури», «Краєзнавство», «Бібліографія», створюються електронні каталоги книг та періодики. Бібліотека мала у власному розпорядженні засоби сучасного зв'язку (факс, телетайп, модем, внутрішню АТС, електронну пошту), копіювальні апарати, сканер, лазерний принтер, відеотехніку... Під керівництвом В. Д. Загорулька був підготовлений проєкт «Інтернет для читачів публічних бібліотек», який здобув грант Посольства США в Україні та багато іншого [5, с. 4].

Свою професійну діяльність він завжди поєднував з громадською роботою, серед його численних громадських обов'язків була і посада голови обласної організації Конгресу української інтелігенції. Валерій Дмитрович гідно представляв бібліотечну справу України в Америці, Канаді, Болгарії.

Заслуги Валерія Дмитровича були відзначені на обласному та всеукраїнському рівнях. У 1970 р. він був нагороджений грамотою Міністерства культури УРСР і республіканського комітету профспілки працівників культури за багаторічну і самовіддану працю. У 1974 р. нагороджений значком «Переможець у соціалістичному змаганні 1974 року», а у 1976 р. відзначений значком Міністерства культури СРСР «За отличную работу». 1 червня 1998 року Валерію Дмитровичу Загорулька було присвоєно звання «Заслужений працівник культури України» [1, с. 51].

Актуальною й на сьогодні залишається думка Валерія Дмитровича, висловлена ним в одному з інтерв'ю: «Так завжди було: в роки революційних потрясінь, глибоких економічних реформ чомусь недооцінювалася культура, занепадали книговидавництво й книгорозповсюдження. А так не повинно бути.... Важливу роль відіграють бібліотеки – зберігачі й популяризатори документальної

пам'яті людства, духовних, культурних і наукових надбань нації, bastiони цивілізації» [5, с. 4].

26 липня 2003 року на 58 році життя після тяжкої хвороби Валерій Дмитрович відійшов у інший світ. Бібліотека, яку він очолював 24 роки, втратила людяного, компетентного, талановитого керівника. Але людина, яка будує бібліотеку, забезпечує безсмертя як собі, так і тому місту, де зберігається цей скарб. Тож і ми, бібліотекарі, віримо в те, що науковій бібліотеці зі 125-літньою історією ПРОДОВЖУВАТИ жити, творити, служити вірою і правдою як полтавській громаді, так і всьому українському суспільству!

Джерела і література

1. Влезько Н. В. Від бібліотекаря – до директора [В. Д. Загорулько] / Н. Влезько // Біб. форум України. – 2016. – № 1. – С. 51–52.
2. Відділ бібліотек «СК». Наприкінці березня в Києві відбулася нарада директорів державних обласних бібліотек, присвячена переходу книгозбірень на нові умови господарювання : [у т. ч. про виступ дир. ПОУНБ В. Д. Загорулька] / Відділ бібліотек «СК» // Соціалістична культура. – 1990. – № 8. – С. 8.
3. Валерій Дмитрович Загорулько : [директор ПОУНБ: 1946–2003: некролог] // Бібліотечна планета. – 2003. – № 3. – С. 42. : фот.
4. Жолдак В. Починалось аж у 1969-му : [з історії будівництва нового приміщення ПОУНБ] / В. Жолдак // Культура і життя. – 1987. – 23 серп. (№ 34). – С. 1.
5. Загорулько В. Bastiони цивілізації : бібліотеки і бібліотечна справа / В. Загорулько ; бесіду вів О. Гурин // Полтавщина. – 1996. – 26 лип. – 1 серп. (№ 30). – С. 4.

УДК 94(477.53-22):738(92)«1894-1947»

Віктор Міщанин

(сmt Опішне, Полтавська обл.)

ДМИТО БІЛИК – ОДИН ІЗ РЕПРЕСОВАНИХ ОПІШНЯНСЬКИХ ЛІВИХ ЕСЕРІВ (ЖИТТЄВІ ШТРИХИ)

На основі архівних матеріалів, спогадів його доньки та родичів висвітлено окремі сторінки з біографії директора гончарної школи в столиці українського гончарства Опішному середини 1920-х років Дмитра Аврамовича Білика (1894–1947), який був репресований за приналежність до партії українських лівих есерів (боротьбистів).

Ключові слова: Дмитро Білик, український лівий есер (боротьбист), директор гончарної школи, сторінки біографії.

Дмитро Аврамович Білик народився 1894 року в містечку Опішному Опішнянської волості Зіньківського повіту Полтавської губернії в багатодітній сім'ї незаможного столяра. Окрім нього були ще такі діти: Антон, Іван, Яків, Михайло, Марія, Євдокія, Марина, Тетяна.